

7 De stad Keulen

Middeleeuws Keulen was kleiner dan Romeins Keulen, maar de stad bleef bewoond. Door de strategische ligging, op een kruispunt van handelswegen en langs de Rijn, was Keulen in de middeleeuwen een belangrijke handelsstad. Tot in de dertiende eeuw viel Keulen onder het gezag van de bisschop. Na de Slag bij Woeringen in 1288 kon Keulen een onafhankelijke stadstaat worden met eigen bestuur. In 1367 trad Keulen zelfs toe tot de Hanze. De stad had toen zo'n 40.000 inwoners.

Het stadhuis

Een stad met een eigen stadsbestuur heeft natuurlijk ook een stadhuis, een 'Rathaus' in het Duits. Het stadhuis van Keulen is gebouwd boven het Romeinse praetorium, het bestuurscentrum in de Romeinse tijd. Dat gebouw is door de Merovingische koningen gebruikt als een paleis, maar in de achtste eeuw door een aardbeving verwoest. In de elfde eeuw kregen de burgers van Keulen stadsrechten. Uit 1135 dateert al een vermelding van een plaats waar de burgers konden vergaderen.

Het huidige oudste deel van het stadhuis van Keulen, een grote zaal, dateert uit 1330. Hier vergaderden in 1367 de vertegenwoordigers van de Hanzesteden.

In 1414 kreeg het stadhuis een toren, de 'Ratsturm'. In deze toren werden de archieven van de stad bewaard. In 1594 werden de archieven van de Hanze vanuit Antwerpen overgebracht naar Keulen en ook in deze toren opgeslagen. In 1897 kreeg Keulen een nieuw gebouw voor het stadsarchief.

De 'Ratsturm' is 61 meter hoog en op de bovenste verdieping was de uitkijkpost voor de brandwacht. Aan de buitenmuur van de toren zijn beeldjes aangebracht van historische personen die een band met Keulen hebben. Onder de klok hangt sinds 1445 de houten kop van 'Platzjabbeck', een soort gaper die elk heel uur zijn tong uitsteekt. Een duidelijke verklaring voor deze figuur is er niet, maar het zou te maken kunnen hebben met de machtswisseling van de patriciërs naar de gildemeesters.

In 1573 kreeg de middeleeuwse grote zaal een ingangsportaal in de stijl van de Renaissance. Vanaf het balkon van deze 'loggia' kon het stadsbestuur mededelingen doen aan de burgers of de burgerij toespreken.

In de zeventiende eeuw werd het stadhuis verder uitgebreid met de 'Spanische Bau'. In de aanloop naar de Vrede van Münster in 1648 waren hier Spaanse gezanten ondergebracht. Die uitbreidingen zijn in de Tweede Wereldoorlog zwaar beschadigd en vervangen door moderne gebouwen. De foto van het stadhuis is gemaakt in 1900.

Kölnisch Wasser

Wie Keulen zeg, zegt vaak ook '4711'. Eau de Cologne, de naam zegt het, water van Keulen.

In 1709 begon Giovanni Farina uit Piëmont in Italië als Johann Maria Farina in Keulen met de verkoop van Eau de Cologne. Zoals hij het zelf beschreef, rook het naar 'de Italiaanse voorjaarsmorgen na regen, naar sinasappel, pompelmoes, citroen, bergamot, sukadevrucht, limoen, bloemen en kruiden'. Het parfum werd in de loop van de achttiende eeuw heel populair. Farina's nazaten waren hofleverancier van Napoleon en van koningin Victoria van Groot-Brittannië. Nog steeds is in Keulen het 'Farina-huis' te vinden, deels museum, deels winkel. In het museum is onder andere een oud destilleertoestel te zien dat nog door Giovanni Farina is gebruikt.

Door het succes van Farina brachten ook andere fabrikanten Eau de Cologne op de markt. Eén van hen was Wilhelm Mühlens. Hij beweerde het recept te hebben gekregen van een Karthuizermonnik in Italië. Zijn parfum droeg de naam 'Maria Farina' en dat zorgde voor juridische strijd met de familie Farina. Na een jarenlange rechtszaak kreeg de familie Farina gelijk. Mühlens moest op zoek naar een andere naam. Hij koos '4711', het huisnummer in de Klöckergasse waar hij zijn bedrijf begonnen was. Dat nummer dateerde uit de Franse tijd, toen huizen een huisnummer kregen. Tegenwoordig is het adres Glockengasse 4 en ook hier is sprake van een combinatie van museum en winkel.

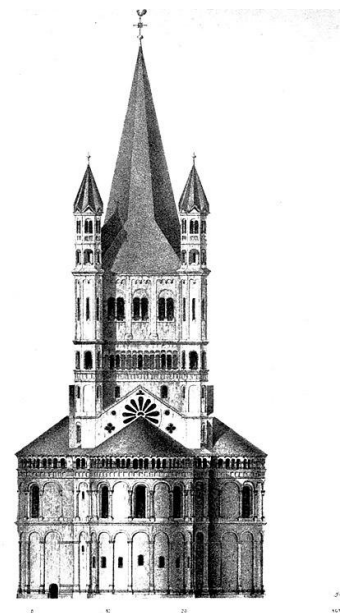

Altstadt

De oude binnenstad van Keulen is in de Tweede Wereldoorlog zwaar gebombardeerd. Het deel tussen de Alter Markt, de Heumarkt en de Rijn is gerestaureerd. Hier staan onder andere de 'Stapelhäuser', van oorsprong pakhuizen. In 1259 kreeg Keulen het 'stapelrecht'. Alle schepen die Keulen passeerden, moesten een paar dagen aanleggen om hun goederen in de stad te verkopen. De goederen werden dan opgeslagen in de 'Stapelhäuser'.

In de Altstadt staat ook de Grosz Sankt Martinskirche, in zijn huidige vorm gebouwd in de twaalfde eeuw in de Romaanse bouwstijl. De kerk heeft een bijzonder klaverbladkoor en een imponerende vieringstoren. Onder de dakranden van het klaverbladkoor is een dwerggalerij aangebracht zoals ook bij de Sint Servaas in Maastricht.

De kerk is vernoemd naar Martinus van Tours, ook de patroonheilige van de Dom van Utrecht. De eerste kerk op deze plek is gebouwd tussen de zevende en de negende

eeuw. Op één van de kapitelen in de kerk zijn kopjes aangebracht die Pepijn en Plectrudis zouden voorstellen, de Karolingische vorsten uit de tijd van de bouw van de kerk. Zij waren ook de stichters van de Sankt Maria im Kapitol en hebben mogelijk ook de bouw van deze kerk gesteund. In die tijd stond de kerk op een eilandje in de Rijn. Onder de kerk zijn bouwresten uit de Romeinse tijd gevonden, die via de crypte te bezichtigen zijn.

Grosz Sankt Martin was oorspronkelijk een kloosterkerk. In 1802 werd het Martinsklooster opgeheven, zoals zovele kloosters in de Franse tijd. De oude kloostergebouwen zijn sinds die tijd afgebroken, de kerk zelf werd in de loop van de negentiende eeuw gerestaureerd en voorzien van beschilderingen.

In de Tweede Wereldoorlog raakte de kerk zwaar beschadigd, zelfs zo zwaar, dat werd overwogen om het gebouw als ruïne te laten staan en niet meer op te bouwen. Maar de kerk is hersteld en is tegenwoordig weer een kloosterkerk. Alleen de westelijke voorhal is niet meer opgebouwd.

In het interieur zijn nog de nodige kunstwerken uit de middeleeuwen te zien, zoals de grafleggingsgroep uit 1509.

Links, aan het voeteneinde, is Nicodemus te zien, rechts Joseph van Arimathea. Maria, de moeder van Jezus, is herkenbaar aan haar blauwe mantel. Rechts naast haar zit Johannes de Evangelist, die Christus aan het kruis beloofde dat hij voor Maria zou zorgen alsof zij zijn eigen moeder was.

